

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în laintrulu monarhieii pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singlaritiei se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a două și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin asamnatimile postei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 70.

Sibiu, Sâmbăta 5/15 Septembrie.

1883.

Informatiuni ulterioare despre tinut'a de pâna acum a romanilor din statulu Ungariei.

I. Ar crede cineva, că program'a politica și nationala a romanilor locuitori în asia numitele țeri ale coronei ungurești tiparita în corpulu memorandumului în patru limbi și reproducu în alte câteva dieci de mii exempl. prin diarie, ar fi cunoscuta de ajunsu la publiculu celu mare alu țieriloru locuite de romani, în cătu se nu o mai pôta falsifica nici-unu publicistu înca pe atâtu de reu voituriu.

„La Gazette de Hongrie“ organu inspiratu și-a permisu a falsifica program'a politica a romanilor în punctulu principale și essenziale per eminentiam. Acelu diariu adeca dice: „Ei (romanii din Transilvani'a) au refusat de a trimite deputati în parlamentulu ungaru și de a face parte din consiliile municipale în comitate“.

Partea din urma a acestei assertiuni este o interpolatiune, o falsificare din cele mai perfide. Dara „Gazette de Hongrie“ este cunoscuta și în București că organu inspiratu; ce mirare deci, dacă nu numai diariulu „Romanulu“ ci și alti colegi ai sei și multi barbati de stat din Romani'a dându'i crediementu, s'au scandalitu la citirea acelu pasagi și au condamnatu fôrte seriosu presu-pus'a passivitate, indolentia, lene, chiaru stupiditate și poltroneria mai virtosu a romanilor din Transilvani'a, că-ci nu se marginescu numai la abstinentia dela alegerile pentru diet'a Ungariei, dara nu iau parte din 6 în 6 ani nici la alegerile functionarilor municipali din țier'a lor. La unu diariu oficiosu inspiratu de cătra unu gubernu parintescu, se dà firesce mai mare crediementu decâtu la unu poporu întregu, carele de 16 ani n'a încetatu a reclama pe tôte calile câte'i stetera deschise, contra sistemii despotice și omoritoare.

Si cu tôte acestea nici chiaru partea ântaiu a denunțiariei susu citate nu este întru tôte exacta; că-ci adeca romani din marele principatu alu Transilvaniei au alesu în 1866, de si între cele mai mari greutate, 14 deputati și 'iau trimisu la asia numit'a dieta de încoronare; o misiune acêta, care deca se marginea numai la actulu de încoronare, nu ar fi lovit ni în legile fundamentali nici în

praxea vechia a țierei lor. Acei deputati inse au ramasu acolo și dupa încoronare, că si cum ar fi fostu alesu pe trei ani, éra nu numai ad hoc, de ocaziune. Cei mai multi din acei 14 barbati buni se mai afla în viétia. Se ve spu na densii care ce au patitu la Pest'a în acelu periodu. Vidiendu-se insielati și pacaliti că nisce copii, altii luati în risu, unulu chiaru amerintiati în viétia sa, au desperatu unulu câte unulu. Cățiva carii aveau functiuni, isi vediura de acelea, unii se pensionara, altii se întôrsera la ocupatiunile lor scârbiti din adenculu sufletului, precum s'a vediutu apoi întru o noua adunare nationala numerosa tinuta în Martiu 1869 adeca dupa trei ani dela încoronare, la orasiulu Miercuria.

Rogamu pe toti amicii causei romanesti, că tocma la locul acesta se'si însemne prea bine, că în acelasu periodu aveau și romani locuitori ai Ungariei cu Banatulu, de nu ne insielamu, preste 20 deputati romani alesu din sinulu lor; prin urmare érau cu totii la 34 romani în diet'a Ungariei. Se dicemu inse că dintre aceia au fostu celu puçinu 10 functionari, dela cari nu pôte nimeni pretinde că se'i vedea în castrele opozitiunii, dara pôte astépta dela ei cu totu dreptulu, că se ia asupra lor câte o rola de midiolocitori între gubernu și opozitiunea romanésca. Abstragemu dela strigatele puçineloru diarie romanesti de atunci, informate de cătra unii tineri infocati și lipsiti cu totulu de cunôscerea formelor parlamentare, și îndreptamu, nu pe publicu, ci pe publicisti și istorici la actele dietei luate prin stenografi, că se se convinga din acelea, că în acea grupa frumoșă de deputati romani s'au aflatu cățiva, cari au luptatu în câte doué și trei sesiuni anuali că lei și s'au folositu de ori-ce ocazii binevenite, că se convinga pe immensa maioritate a dietei despre dreptatea denegata romanilor cu trufia de care este capabile numai magiarulu. Cățiva din acei 20 romani din Ungaria au mai reusitu că se fia alesu înca și pentru alu doilea periodu 1869—1872 și au luptatu érași cu tóta bravura în proportiune că 10 contra 400, de si totudeauna cu totulu indesiertu; éra rezultatulu finale si positivu a fostu, că cu cătu acei deputati romani strigau mai

tare că se'i audia si lumea din afara, cu atâtu gubernulu în urmatôriile periode a lătu mesuri mai drastice, că dacă numai se pôte, se nu mai fia alesu în totu coprinsulu țierei nici-unu romanu din opozitiunea romanésca, care folosindu-se de libertatea cuventului garantata membriloru dietei, se descopere calcaru de drepturi, ilegalitati și abusuri spurcate, ale caroru fructe amare se culegu acuma cu prisosintia în Ungaria, în Croati'a și — că mănle le voru culege în Secuimea Transilvaniei.

S'au facutu și pe cale privata multe încercari pe langa gubernele câte au urmatu dupa timpu, pe langa Fr. Deak pâna éra în viétia, pe langa comissariulu plenipotent com. Emanuel Pechy în Clusiu. Din tôte vomu atinge acilea numai trei. Cea de ântaiu a fostu încercarea cu comitele Jul. Andrassy pe candu éra elu ministru-presedinte. Sciti ce conditiuni au pusu acelu ministru romanilor? Ve lasamu se ve alegeti 40 (patrudieci) de romani în camer'a deputatiloru, dara veti garanta că aceia voru vota totudeauna cu gubernulu; éra pentru acestu serviciu pe care'lu veti face gubernulu, veti avea că premiu patru prefecti (comites supremos) romani, în patru comitate si mai multi functionari de a dou'a si a trei'a mana.

Rogamu pe „Romanulu“ si pe „Natiunea“ din București, că se dea acestoru conditiuni definitiunea pe care o voru afla dloru mai nemerita. Romani din Transilvani'a le au lătu atunci, le voru luâ totudeauna că o insulta, că o batjocura aruncata în țaci'a unor slugoi, că si cum aru dice: Alegeti dintre voi patrudieci de barbati din cei mai de frunte pe cari'i aveti si'i obligati că se se bage slugi la mine, pe simbria pe care amu eu se li-o ficsediu si pe terminu ce voiu afla totu eu cu cale.

A venit apoi în a. 1872 comitele Lonyay totu că minisru-presedinte, că se ne întrebe că ne dôre, se'i aratamu în câteva puncte. I s'a facutu pe voia de cătra cățiva ómeni privati întru o specie de memorialu, i s'a spusu adeca totu ceea ce sciuse elu mai de multu, dara 'i placuse că se uite, apoi si romani se jucara cu elu de a miti'a órba, facéndu-se că nu pricepu. Chartei'a éra patienta. Sciti inse ce s'au întemplatu? Chiaru

Foisiór'a „Observatoriului“.

Prisonierulu din Caucasu de Joanu Golvinu.

Traducerea de G... u.

(Urmare si fine.)

Dsiór'a Aladieff se credea placuta, fiindu-că i-o spusese acêta multe din amicele sale; unele din distractiune séu din malitie, altele din amicitie; altele în fine o asigurara despre acêta, cedandu prestigiului celu avea asupra lor, bogati'a. Ea se incredea dara în frumseti'a ei cu tóta naivitatea; si acêta o facea de risu vediendu-o pretutinden trecéndu în verfulu degetelor pe dinaintea vre-unui grupu de cavaleri, cu acelu aeru, care voia se dica: „admirati-me.“ Raru traversá ea unu salonu fâra se arunce o privire óblica în oglinda si acêta nu pentru-că se vedea de nu i s'a derangiata ceva din toaleta, ci pentru a'si spune si a repeta, că ea éra frumoșă. Adeseori privirea ei o atîta cu complasantia asupra manei sale, care éra atâtu de fina pe cătu si de grasulia, séu asupra piciorului ei formatu într'unu modu cochetu în botin'a sa, si în adeveru destulu de micu pentru a nu schimonosi o persóna frumoșă. Suntemu nedrepti fâra indoiala oprindu-ne la aceste satisfactiuni innocente de amoru propriu; că-ci cine n'a fostu juna si cine n'a voit se placa, în juneti'a sa?

Ceea ce dsiór'a Aladieff o scia si mai bine înca si aceea de care isi aducea aminte totudeauna este, că ea éra bogata. Ea refusase dejá man'a mai multoru persóne care i parusera că o ceru în casatorie numai pentru noroculu ei. Ea tinea la aceea că se se casatoriasca, însa nu visá decâtu o casatorie din amoru si totu asteptandu, dicea că se va duce în vre-o monastire lasandu noroculu ei seraceloru séu sororei sale, care nu aveau gusturile sale romantice. Tatalu ei éra superatu de acêta dispositiune si nu se gandea decâtu a o casatori cu vre-unu mare personagiu de influentia, fia elu batrenu, puçinu ilu interessá: elu cautá înainte de

tôte unu mijlocu de a'si deschide drumulu la curte. Mam'a sa mai puçinu rigorósa, concedea acêta unu tineru, dar pretindea se fia celu puçinu conte. Cătu pentru verulu seu, acesta isi batea jocu atâtu de ambitiunea vulgara a parintiloru cătu si de caracterulu romanticu alu Paulinei.

— De si pretindi, însa nu ceri ceva mai placutu, i dicea elu, decâtu totu a te casatori. Scii că o fata bine educata nu trebuie se se gandiasca, că este bogata séu seraca. Nu vei aduce nici odata destula zestre aceluia, care iti va sacrificia esistentia sa. Esti prea fericită, că esti bogata; n'are se te iubiasca nimeni decâtu numai pentru acêta, si ar face cineva reu se te iubiasca mai multu pentru noroculu dtale? În ideile în cari traiesci dta, pe ori-ce aventurieri care ar veni se te faca a crede, că elu nu te iubesc decâtu pentru dta singura, care ar regretá că esti bogata si că ar voi se te afli în miseria pentru a'ti probá devotamentulu seu, traidu într'o singlaritate cu amoru dtale, l-ai urma si ai deveni în urma joculu unui intrigantu. Éta unde te voru duce ideile dtale romantice.

Paulina i respunde, că dacă ar intalni vre-unulu caruia se 'i placa si care ar fi dupa gustulu ei, se va casatori ea si fâra consimțimentulu scumpulu seu veru; altmintrelea nici-odata.

Kaplinu o credea fâra dreptu cuventu egoista si interessata; ea éra numai capritiósă si ideile sale de singlaritate nu veniau decâtu dela vre-o superare din amoru, séu dacă s'ar întempla se nu inspire nici o pasiune violenta. Verulu seu din contra nu éra desinteressatu în vorbirile sale: elu pledá mai multu pentru amiculu seu Golubkoff. Perderea pe care acesta o suportase în jocu ilu impresionu atâtu, că si candu ar fi perdutu elu si i inspirase ide'a de a corege si asigurá noroculu amicului seu. Nefericitu si în acestu jocu alu hazardului resbelu, Kaplinu cugetá că Golubkoff nu mai putea aflá fericie decâtu în amoru. Amu vediutu cătu interessu a avutu elu de sôrtea amicului seu candu cadiuse în putere. Amicului si odata ajunsu a'lu scapa, elu se decise a'lu casatori cu verisiór'a sa si de a fini

odata pentru totudeauna cu protegiatulu seu. Paulina intrase în planurile lui fâra voia ei si se vedea pentru a dice astu-felu, fortiata a se interessa de Golubkoff. Privirea lui produse asupra ei unu efectu pe care nu'lu resimti dela nimeni altulu. Anim'a ei batú, ea ilu afla frumosu fiindu-că ilu scia bravu si ilu vedea modestu; ea se gandise la elu într'o di si fiindu-că si în dio'a urmatôre totu se mai gandia la elu, ea se întreba dacă acesta nu éra ceea ce se chiama amoru? Ea isi facú acêta întrebare fâra temere si fâra remuscari si neputendu a responde la acêta, ea lasá acêta grija pentru timpulu care va avea se faca séu se desfaca legaturile.

Ea nu avú multu de asteptatu, că-ci acêta éra dio'a pentru care verulu seu i anuntiasse visit'a lui Golubkoff. Paulina cu ideile sale serine si tôte noue se apuca de lucrulu ei favoritu, pictur'a; dar penelulu seu retaci din întemplantu pe pandia si zugravi faci'a sfantului pe care nu-o gatase, cu o espressione lumésca si asia de ciudata, că se para că e nemulțamitu cu tiner'a sa creatóre si dispusu a i face amari reproșuri din caus'a distractiunii, care ilu transforma într'unulu din acei peregrini cersitori gata a lua ceea ce nu li se da si unulu din acei calugari cu faci'a rosie si betiva predicandu cumpetarea.

Vocea siambelanului Kordeieff, care se audi în odai'a vecina, abatu pe Paulina dela astu-felu de visuri. Ea recunoscu indata, că éra vorba de Golubkoff; dlu Kordeieff i spusese tatalui ei: ai fostu nedreptu, că nu m'ai consultatu în acêta afacere, care este mai grava precum o credi. Kaplinu este unu scrântitu, care te-a indemnatu a face unu pasu falsu, Paulina o baiata mica, care resonésca puçinu, si cătu pentru feme'i a ta, ambitiunea o va face se comita totu felulu de nebanii. Amicii lui Golubkoff ar fi ajunsu a aduná banii necesari pentru rescumperarea lui si fâra concursulu teu, care ar fi superatu pe acestu tineru. Afacerea nu va întârdia a se lati si vei deveni de risulu întregulu orasiu.

— Esti prea severu, scumpulu meu Kordeieff, raspunde Aladieff si transformedi o musca într'unu elefantu. Altii ar fi facutu-o séu nu; în ori-ce casu ei

partisanii lui l'au infruntatu cá pe unu scolaru balosu, cá de ce 'si face tréba cu valachii, de ce se injosesce a tracta cu acelu poporu nesuferitu (azon gyölöletes néppel).

Intrebati'i pe amendoi, cá-ci mai sunt in viétia.

Comissariulu plenipotenté com. Em. Pechy in conversatiunile avute cu unii romani fruntasi pe candu petrecea la Clusiu, a recunoscutu de repetite-ori, cá nedreptate s'a facutu poporulu romanescu, precum si cá impregiarile si raporturile internationali ale Transilvaniei diferu fórte multu de ale Ungariei, in fine cá in Transilvani'a ar fi la locu o portiune órecare de autonomia provinciala. A recunoscutu; dara nici acelu barbatu de statu n'au avutu curagiulu a'si deschide gur'a in caus'a Transilvaniei la gubernu sau la dieta, alu carei membru a fostu si mai este.

In aceleasi perióde, adeca nu numai intre 1866/7 pàna 1869, ci si pàna la 1872 si 1874 totudeauna au fostu câte unu numeru órecare de representanti romani in diet'a Ungariei, nu numai din Ungari'a propria, ci unii si din Transilvani'a, cari nu s'au supusu la conclusele adunariloru generali convocate din tóta Transilvani'a, ci au lucratu dupa capulu si dupa interesele loru locali si au mersu la dieta.

„Romanulu“ si „Natiunea“ sustinu, cá in lips'a deputatiloru romani dela dieta s'aru fi decretatu atâtea legi de spoliatiune. Aci se insiéla fórte multu ambele acelea organe onorabili. Tocma din contra, daca aru lua colectiunea legiloru unguresci dintre anii 1867 si 1874 s'aru convinge fórte usioru, cá chiaru in acei ani s'au adusu legile cele mai periculóse pentru romani cá si pentru alte nationalitati. Autonomi'a Transilvaniei s'a desfiintiatu indata in 1867 si acésta tíera fu pusa totu prin lege puru si simplu la discretiunea ministeriului. In a. 1868 s'au adusu asia numit'a lege a nationalitatiloru redactata cu atátu maiestria mahiavellistica, in câtu ea a potutu fi interpretata si calcata pe placu indata in anulu urmatoriu si de atunci neinctetu, pàna ce n'au mai remasu nici trentie din ea.

In acelasiu anu 1868 au fostu inarticulate (recunoscute prin lege) inca si cele doue bisericici si confessiuni religióse romanesci, adeca cea greco-catolica si cea greco-orientala, cá autonome, spre bucuri'a totoruru romaniloru câtu suferu de miopia spirituala. Sarmanii ómeni scurti de vedere, ei isi vedeau in acei articlii de lege, garantata prin bisericile loru limb'a si nationalitatea. Intrebati'i astadi câte petece le-au mai remasu din acea autonomia si cu ce le mai este garantata limb'a si nationalitatea.

Mai observati acilea, cá tocma pe candu erau mai multi deputati romani in diet'a Ungariei, redactorulu „Federatiunei“ si mai apoi unu colaboratoru alu Albinei au fostu condamnatii la câte unu anu inchisóre, cu scopu invederatu de a terorisa pe toti ceilalti luptatori. (Va urmá.)

Revolutiunea din Croati'a.

Da, dupa tóte scirile mai noue nu mai pòte fi vorb'a de simple turburari si mici rebeliuni de strade, cá-ci flacarile se intindu, este revolutiune sangerósa.

n'ar fi facutu-o numai decátu si nu e nici unu reu cá Golubkoff, a esitu mai iute din ghiarele lui Schamyl. Elu ar fi venitu cu greu se nu fi fostu eu. Pune-lu la loculu ce'lu ocupa ferecatu, prisionieru . . .

In acestu momentu unu servitoru anuntia pe dlu Golubkoff, care intra indata in salonu. Paulina se ridica cu precipitare si dicendu: Voiu chema pe tata, se duse in camer'a vecina.

Confusiunea ei nu i scapà lui Golubkoff din vedere, dar elu erá prea preocupatu cu obiectulu visitei sale decátu de a se opri acolo.

Dlu Aladieff intra urmatu da amiculu seu. Façi'a lui avea o espressiune a aeru sumetiu asia de jovialu, in câtu Golubkoff se simti si elu indata mai veselu. Elu se scusa cá nu a venitu cu Kaplinu, care i promise de a-lu presentá; dar adauga, cá o afacere neprevéduta l-ar fi retinutu pe amiculu seu.

— Ve sunt in cele din urma, dise elu, in de ajunsu recomandat prin bun'a fapta, ce ati binevoitu a face pentru mine! Este o fapta prea sfanta pentru-cá se me grabescu a-o achitá. Cátu pentru recunoscinti'a mea ea ve este asigurata pentru totudeuna si nu dorescu nimicu altceva, decátu a gasi ocasiunea de a vi-o proba.

Aladieff, cu totulu deconcertatu, nu scia ce se respunda lui Golubkoff, dar elu nu afla de inconvenientu de a reprimi banii pe care acesta i intinse. Pe candu cautá unu respunsu, fíca sa reintra in salonu si dlu Aladieff pentru a esi din confusiune, voi se-o presinte oficerului. Paulina respunde cá a avutu dejá placerea a dansa cu densulu. Golubkoff se inclina profundu.

Dupace in capital'a Agram diarele stau dela 7 Sept. incóce sub censura si telegramele inca se censurédia inainte de a se trimite, se intielege de sine, cá pe câtu timpu durédia starea esceptionala si armata, de acolo potu se petrunde numai sciri bine cernute; totusi chiaru si atâtea câte ne venira din capitala si din câteva tínuturi ale Croatiei, sunt cu multu mai interesante de câtu se pòta fi trecute cu vederea.

In capitala de luni 10 Sept. n'au mai fostu turburari, totusi trupele au cantonatu di si nópte pe strade si in piatie, pàna candu deregatori'a municipala a rogatu pe comissariulu plenipotenté br. Ramberg cá se le retraga, cá-ci acuma e liniste. Trupele se retragu preste di, dara preste nópte stau afara sub arme câte patru companii, adeca 2 pe piet'a Jelacici, 1 in strad'a Gundulici si 1 in edificiulu unde se afla concentrate biurourile finantiali. Asia dara tablele cu marcile tieriloru se mai pazescu si apara inca totu cu pусci incarcate.

Din districtulu Zagorja de 5—6 dile incóce nu se mai anuntia turburari, se constata inse cá a mai sositu in Croati'a intregu regimentulu 7 si unu batalionu din altu regimentu spre a inmolti garnisónele.

Intr'aceea tóte diarele aducu sciri insuflátorie de mare grija din fost'a granitia militara reincorporata nu de multu la Croati'a, unde regiunea dintre orasiile Petrinia si Glina este resculata. Asupra cui resculata? Respunsele care se dau pàna astadi la intrebarea acésta chiaru de cátra autoritatile publice diferu nespusu de multu. Dela unii vinu raporturi cá poporulu tieranul s'a resculatu numai asupra finantiloru si executoriloru de contributiuni; alii constata devastatiuni de averi jidovesci totu asia de selbatice cá si cele din comitatele Ungariei, care inca totu n'au incetatu preste totu. Dara in fost'a granitia militara n'au fostu jidovi pàna mai de curendu, cá-ci pe acelu teritoriu nu le fusese permis a se incuiba. Asia dara din tínutulu revoltatu se scie, cá pe acolo poporulu a luat la góna, la batai si cá arunca la inchisóre pe primari, pe notari, pe unii ómeni fruntasi, intre cari si câteva popi si dascalii, sub cuventu cá toti acestia asuprescu si despóie pe poporu de avere intocma cá si deregatorii si executorii din Croati'a propria, mai virtosu aceia cari au a face cu incassari de multimea contributiuniloru, taxelor directe si indirecte, precum si a pedepselor dictate in bani. Aci merita a se constata si insemna bine, cá nu numai foile de oppositiune, ci si cele ministeriali, apoi comissarii trimisi in adinsu la faci'a locului si unii comandanti de trupe s'au informatu si convinsu, cá adevérat'a causa principala a rescularei tieraniloru, trebuie se se caute in hetiesc'a administratiune, in sugerea sangelui si a meduvei poporului prin executiuni inmiite, prin spoliatiuni teroristice, prin usuraria si insielatiuni paganesci, la care pòrta vina nu numai deregatorii statului si cei municipali, ci si cei comunali, anume primarii, notarii si mai multi popi, cari toti se faeu argatii subprefeciloru, finantiloru, executoriloru si ai jidoviloru usurari, cu cari apoi impartu predile cá si bandele de lotrii din codrii si dela drumuri. Se afla apoi alti croati cari se apropia de poporu si'i dicu: Vedeti, tóte acesteia jafuri si nevoi ni le au adusu numai magiarii cu finantii si cu jidovii loru, ne-au saracitu si stinsu etc. De aci apoi se

esplica usioru atátu ur'a turbata ce au chiaru si tieranii asupra limbei magiare, a tricolorei, a marcei magiare si atotu ce este magiaru; cá-ci daca ar fi numai jumetate adevérate acelea asupri de care suferu poporulu, totusi ar fi prea de ajunsu cá se nu le mai fi potutu suferi. De aici apoi se esplica in parte mare si devastatiunile barbare comisse de poporu, cá-ci elu saracitu, flamandu si golanu cu familii cu totu, in desperatiunea sa dice: Daca nu mai avemu noi nimicu, se nu aiba nici impilatorii nostrii.

Din acesteia fapte adevérite se esplica apoi atátu caracterulu antisemiticu, precum si celu agrariu pe care'lu au turburari tieraniloru in Croati'a cá si in Ungari'a. Diseramu si caracteru agrariu, pentru-cá in câteva comune au fostu atacate si curtile proprietariloru crestini, unele si devastate reu, din care cauza mai multe familii o luasera la fuga de pe la sate, éra altele trecura in Stiri'a cu câtu avere au potutu lua cu sine. De candu se concentra mai multe trupe in Croati'a, o parte din acele familii fugite se intórce pe la casele loru.

Scriindu acesteia vine scirea positiva dela urbea Cilli din Stiri'a, cá dupace a plecatu regimentulu Kuhn la Croati'a, alte trei regimente Nr. 27, 47 si 87 primira ordinu cá se stea gata de plecare.

Intre acesteia sangele in Croati'a curge la mai multe locuri si se pare cá unele conflicte a le poporului cu trupele imperiali devinu multu mai inversiunate decátu se credea pàna acuma. Asia se asigura de dato 12 Septembre, cá in lovirea ce a fostu la comun'a Jacobovatz au remasu vreo 20 morti pe locu, pусcati fiindu in capu sau in ánima, alti câteva raniti greu si nenumérati mai usioru. Din acestu telegramu scurtu se pòte judeca multu.

Despre devastatiunile antisemitice, intemperate in Croati'a pàna in 4 Septembre citimur intr'o scrisóre din aceeasi di a unui negutiatoriu din orasiulu Lepogla publicata in „Pester Journal“ acesteia:

In Bednia (comit. Varasdin) la jidovulu bogatu David Fritz resculatii au spartu bolta, magazine, au devastatu si sfarmatu totu, vinurile din celariu parte le-au beutu, cele mai multe le au varsatu afara spargéndu fundurile butiloru, asemenea iau dusu sau nimicitu cerealiile, iau luat si 6000 fl. in numerati, 1500 fl. in obligatiuni. Intocma asia au patitu totu acolo si Ign. Hasner; éra véti'a loru au se si-o multiamasca parochului catolicu, care a esitu cu crucea la rebeli dupace apucase o scuti pe familiile jidovesci in locuinti'a sa.

Aceeasi sórte avura negutiatorii jidovi si in comunele Batinyany, Tracostyany, Vinitza, Marusavetz, Klenovo, unde e proprietariu comitele Bombelles, apoi in Senge, éra cele mai teribili scene au fostu, in Jacobovatz sau cum ii dicu slavii Jakubover, precum amu veditu mai susu.

Despre tóte acesteia atrocitati si altele mai multe adevérule intregu va esi multu mai tardiu, despre unele pòte fi cá niciodata, precum amu veditu cá se intemplase si in comitatulu Severinului, unde abia dupa siepte ani adatu Ddiu de sau aratatu pe faci'a cele mai multe hottii, spoliatiuni si tiranii ale lui J. Pausz cu ceilalti banditi subordinati lui.

In comunele Stenjevez si Vrabetz, vecine cu capital'a, locuitorii infuriati asupra parochiloru

— Dsióra, i dise elu, verulu dtale nu'mi spusesu inca, candu avuiu fericirea de a ve vedea pentru prima data, ce parte ati luat la eliberarea mea. Asiu fi fostu altfelu unu ingratu de a nu ve multiami.

Paulina voia se respunda, candu de odata usi'a se deschide si Kaplinu precipitandu-se in salonu striga:

— Amiculu meu, te felicitiedu, esti deumitu de adjutantu campestru alu marelui duce ereditaru.

Tóta lumea se intórse cátra noulu venitu.

— Me dusesemu la statulu majoru, unde me chemase pentru o afacere neprevéduta si amu aflatu nouatea pe care ti-o aducu. La cererea espressa a marelui duce, primesci acésta denumire. Apoi luandu pe amiculu seu de-o parte:

— Me gandiseu, i dise elu, a te casatori cu verisiór'a mea, prin urmare acum candu carier'a iti este asigurata, poti pretinde ceva mai multu.

— Unu momentu mai nainte, asiu fi refusatu, respunde Golubkoff: verisiór'a ta este o partida câtu se pòte de frumósa pentru mine; dar acum candu credi, cá positiunea mea este asigurata, te voi rugá din contra de a cere in numele meu dela dlu Aladieff man'a fíicei sale. Póte cá'voiu gasi ocasiunea de a me achitá pe deplinu faci'a de densulu.

— Este revolutiunea ta ferma si irevocabila? intrebua Kaplinu. O voiesci absolutu?

Sórtea mi-a decisu astufelu; câtu pentru viitoru, lasu la vointi'a atotu puterniculu.

— Daca este astufelu, relua Kaplinu, vei vedea cum amu se procedu si chemandu pe verisiór'a sa i dise:

— Voiesci pe amiculu meu de barbatu? Vei merge la monastire, candu va fi mortu.

Paulina se retrase cu doi pasi; dar Kaplinu luandu-o de mana, i dise:

— Cine nu dice nimica, consimte.

Si fiindu-cá dlu Aladieff se apropia de elu, ilu intrebua:

— Dati pe fíic'a dv. lui Golubkoff? Vi-o cere in casatorie si eu ve consiliiedu a consimti câtu mai curendu.

— Esti prea ecpeditivu, scumpe nepóte, respunde Aladieff.

— Lucrurile bune se facu iute. Voiti?

— Fiindu-cá ai ajunsu dejá pàna la atáta, finesce, daca si fíica mea spera a fi fericita . . .

— Ve respundu de acésta pe chei'a siambelanului Kordeieff, striga Kaplinu si punendu man'a verisiórei sale in acea a amicului seu, elu i apropia de unchiulu seu, dicédu:

— Binecuventati-i!

— Ve binecuventiedu! respunde dlu Aladieff.

Femeia sa, care intrá in acestu momentu, voi se se planga, cá nu a fostu consultata inainte de a se fi luat vreo decisiune; dar Kaplinu nu i lasá timpu si i sopti la ureche:

Marele duce, alu carui adjutantu de campu este Golubkoff, va fini prin a gasi vreo cheia mica si pentru barbatulu teu.

erau p'aci se'i omóre, din cauza că ambii acei preoti trecu in ochii poporului de magiaroni, adeca de renegati si tradatori ai sangelui lor.

In comun'a Vrăbese gendarmii au impuscatu pe trei tierani si au ranitu pe mai multi numai in urm'a unei neintielegeri prôte a gendarmilor. A esitu comisiune la faci'a locului.

Se versa sange multu, si inca este numai inceputulu.

La Agram si la Varasdin mai fusera comandati si husari, de si croatii tocma pe acésta arma nu potu se o suferu, din cauza că ei o tinu de magiara curata, de aceea ei isi esu din fire candu vedu husarime si sunt la momentu gat'a de a se rapedi asupra lor cu pietrii sau a le intiepa caii cu furci de feru, candu apoi se produce disordine mare in liniile lor.

Acestea sciri din urma se afla si in foile ministeriali.

Din Austri'a.

In capitala au fostu intre 11 si 12 Septem. doue solemnitati frumóse. Aniversari'a de 200 ani, de candu adeca Vien'a fu liberata de cea din urma obsidiune a turcilor in 1683, sau adeca de candu a invinsu crucea pe semilun'a, care ajunsese pana in centrulu Europei. — Intre numeroásele edificii monumentali redicate in Vien'a cá de 15 ani in-coce este si maretiulu palatu alu Municipalitatii, la care Maiestatea Sa pusese petr'a fundamentala inainte cu diece ani, éra acuma 'i puse piétr'a ce se numesce chiaiea edificiului, in care se asiéda si documentulu relativu. Acelu palatu monumentale a costatu mai multe milióne. Dupa servitiulu ddiescu oficiatu cu multa pompa in biseric'a catedrala, imperatulul insocitu de Regele Spaniei Alfonso, care tocma sosise la Vien'a, de fiu-seu archiduce Rudolfu, de alti diece archiduci din cas'a domnitória, de mai multi ministrii, generali si barbati de statu, mergendu la faci'a locului, intempinat de către primarie si poporu cu cea mai mare pompa, binevoí a tiné unu discursu frumosu si meduvosu fórte memorabile pentru locuitorii capitalei, inca si pentru monarchi'a intréga.

In Galiti'a la Leopole si la Cracovi'a polonii au serbatu aniversari'a de 200 de ani in memori'a regelui lor Ioanu Sobiesky, cu alu carui ajutoriu decisivu au fostu batuti turcii si luati la fug'a cea mai rusinósa dela Vien'a.

In Stiri'a (Steiermark, capital'a Gratiu) au aparutu o proclamatiune a gubernatorului baronu Kúbeck, prin care provoca pe locuitorii, cá nu cumva se alunece a participá la turburarile din Croati'a. Fórte semnificativu! Ce, adeca si in Stiri'a se temu de turburári?

Din strainetate.

Cea mai importanta si semnificativa din tote scirile venite in dilele diu urma ni se pare noue acea aparuta dela St. Petersburg in „Romanulu“ din Bucuresti, de aceea o si recomandam la toti cáti se interesséda de cestiunea Dunarei si cáti cunoscu bine natur'a acesteia; ii rogamu totuodata, cá se o ia in legatura cu trecerea mai de curendu in Bulgari'a a celor 18 oficiari de statu maioru si 120 de oficiari superiori din Russi'a, adeca tocma cá in a. 1876 pe candu multimea de oficiari muscali mergea in Serbi'a, dupa care a apoi scimu ce a urmatu.

Acea scire dela St. Petersburg suna:

„In inalt'a sfera gubernamentală din Petersburg s'a hotáritu, cá pentru in florire a comerziului russescu in Romani'a si Bulgari'a, se se infiintéde o navigatiune regulata russa atátu pe Marea négra câtu si pe apele Dunarii. Spre a satisfice dorinti'a comerciantilor russi, se va reorganisa intregulu serviciu de comunicatiune de pe caile ferate russe, cari stau in legatura cu porturile russe si cele de pe Dunare. Fiindu in sa cá navigatiunea pe Dunare se afla in momentulu de faci'a, in manile unei companii austro-magiare, care gratia subventiunii ce primesce dela gubernulu respectivu, intretine pe acestu riu peste 200 de vapóre si 1000 de sialupe, luntri etc., gubernulu russu crede necesariu a da mijlóce extraordinarie unei companii maritime pentru a o inlesni spre a puté organiza navigatiunea russa pe Dunare. Societatea russa de navigatiune si comenziu (Russcoie Parahodstvo Torgovli) a si acceptatu propunerea facuta si la primavar'a viitóre isi va deschide agentiele sale la Galati, Brail'a, Cernavod'a, Silistr'a, Turtucaí'a si Sistovu.

Audientia publica la inalt'a curte de cassatiune si justitia tinuta in capital'a Romaniei.

(Urmare.)

I.

Organisarea familiei in legislatiune constitue unu sistemu a parte.

Legiuitorulu modernu cá si legiuitorii vécuriloru trecute s'au ocupatu de familie in deosebi, afectandu unu titlu intregu contractului de casatorie, nevoindu a ilu discuta la olalta cu celelalte contracte, pentru-cá organisati'a familiei constituie in legislatiune unu intregu sistemu si unu sistemu cu totulu a parte, cá unulu ce primesce unu elementu nou care predominu in tote dispositiunile sale legislative, vréu se dicu elementulu moralitatiei.

In adeveru, prin proprietate se consacra dominatiu omului asupra lucrurilor materiale; acésta dominatiune se modulédia in virtutea principiului egalitatiei, dupa care principiu libertatea fia-caruia se marginesce acolo unde incepe libertatea celorulalti astu-feliu, cá si dominatiunea fia-caruia asupra lucrurilor materiale se opresce acolo unde incepe dominatiunea altora.

Omulu inse, de si este o fiintia libera, elu este totudeodata si o fiintia sociabila, cá atare, are adesea nevoe se modifice limitele dominatiunii sale asupra lucrurilor materiale; acésta modificare este sorgint'a conventiuniloru, éra indeplinirea lor este lasata buneii credintie reciproce.

Prescriptiunile codului civilu despre obligatiuni, sunt menite a evita neintielegerile si a deslega conflictele ce se potrivescu din neindeplinirea celoru stipulate. De asemenea, dispositiile aceste legislative sunt menite a garanta si despagubirea ce se cuvine persónelor cari potu fi victima unui prejudiciu din partea acelora cari, nesocotindu legea comitu unu delictu.

Dar tote acestea sunt bune candu este vorba numai de lucruri materiale, nu astu-feliu in sa putemu rationa si candu ne ocupamu de unirea a doue persóne spre a trai impreuna.

In materi'a ce ne preocupa este in jocu valórea morala a persónelor, si éta pentru ce pretindemu cá aci avem a face cu unu elementu nou care, dupa cum amu disu, este elementulu moralitatiei.

Vorbindu astu-feliu, nu intielegemu a dice cá morala este straina celorulalte contracte si obligatiuni dar voimu se aratamu cá contractele comune, in genere, au o relatiune negativa cu moral'a, din cauza cá este de principiu cá partile contractante potu deroga la legea generala prin conventiuni, cu singura restrictiune a art. 5 din codulu civilu, relativu la ordinea publica si bunele moravuri. Sunt acte licite pe cari legea nu le prohiba daca nu contravinu dispositiiloru citatului art. 5, pe cari in sa moral'a le desaproba. „Non omne quod licet honestum est“ a disu jurisconsultulu romanu Paul*); asia de exemplu, in pura teorie, imprumutulu, vendiarea, etc., sunt fapte reprobate de morala, dar numai atunci aceste contracte le prohiba legea, candu atingu ordinea publica si bunele moravuri, precum candu s'ar cumpera libertatea unui omu, sau s'ar insiela unu minore, profitandu cineva de neexperienti'a sa, scl.

Relatiunea contractului de casatorie in sa cu morala nu este numai negativa, ci si pozitiva; morala si dreptu se contopescu si din morala estragemu definitiunile dreptului in ceea ce concerne casatori'a.

In organisarea familiei arbitrarulu vointiei dispare. Acésta resulta din faptul cá, dupa cum amu vediutu, contractele se potu modifica totuodaua dupa vointia arbitrara a partiloru contractante, de vreme ce relatiile dintre soói, dintre tata si fiu scl., sunt si remanu totuodaua asia precum le a regulatu legiuitorulu din cauza cá la acésta organisatie a familiei se interesséda esencialmente moral'a. Fenomenulu acesta ilu observamu la tote legislatiunile, si chiaru in tierile unde neexistandu lege scrisa, obiceiulu tine locu de lege. Si nici nu póte fi altu-feliu; cá-ci indata ce vomu admite, cá fia-care individuu póte se si conduca viati'a dupa instinctele numai ale propriei sale naturi, ne avendu nimica de comunu cu semenii sei, desbracatu de verice sentimentu, societatea nu mai esista.

Si éta pentru ce vedemu societatile in antichitate consistandu in viatia uniforma a familiiloru. Asia si pana astadi conserva starea patriarchala a familiiloru. In Rom'a antica puterea parintésca (patria potestas) dominá totulu.

*) Dig. de regulis juris lib. I. tit. 17.

Cu timpulu in sa societatile dezvoltandu se si progresandu, libertatea individuala isi lua unu aventu puternicu; resultatulu acestui aventu fu reactia contra datineloru organisarei familiei.

De acésta reactie sunt inspirati aceia cari nu voiescu a recunósce nici o particularitate contractului de casatorie si cari, prin urmare, ilu confunda cu celelalte contracte comune.

II.

Casatori'a nu este o conventiune, unu contractu simplu.

Daca este exactu a dice, cá contractele au de obiectu lucruri materiale, nu putemu, in modu seriosu si fara nici o distinctiune, se damu aceeasi definitiune si casatorii, care are dreptu cauza insasi persónele si convietuirea lor.

Este adeveratu cá consimimentulu reciprocu alu sotiloru spre a se casatori impreuna, esprimat intr'unu modu liberu, in afara de veri-ce inriurire, tine de esenti'a contractului; dar clausele acestui contractu nu se regulédia dupa libera vointia a partiloru contractante, ci dupa espressele prescriptiuni a le legei; din cauza cá, dupa cum amu vediutu dejá, moralitatea este unu elementu essentialu alu organisarei familiei, si societatea se interesséda cá acestu elementu se predomine la tote contractele de casatorie, moralitatea fiindu pârghi'a cea mai puternica spre intarirea ordinii publice.

Astu-feliu de si la contractele comune termenii lor depindu de modulu in care au voitu sau au ajunsu a se intielege partile contractante, la casatorie, chiaru actele dotale puçinu se potu departa, in termenii lor, de cele dictate de lege.

Consecuentu acestui principiu, la contractele comune consultamu legea numai in casu candu partile nu isi au manifestatu in modu claru vointi'a lor si prin urmare, numai spre a remedia la tacerea partiloru contractante, sau pentru cá se anulamu conventiuni contrarii bunelor moravuri.

La contractulu de casatorie din contra, legiuitorulu interveni in imperativu. Arbitrarulu in materie de casatorie nu esista de cátu in alegerea persónei, cu tote cá si acésta libertate se marginesce prin impedimentele la casorie; totu in sa ce concerne obligatiunile reciproce ale sotiloru si ale copiiloru, este regulatu in modu invariabilu prin lege, obligatiuni pe cari partile nu le potu modifica prin nici unu felu de conventiune.

In fine, in contractele comune o parte póte se nu se supue la indeplinirea obligatiunii ce isi a luat prin contractu, preferindu se platésca despagubirea la care ar putea fi condamnata de justitie, si acésta pentru-cá mobilulu acestoru contracte este profitulu, cascigulu materialu, si legea admite legalitatea onoru asemenea pretentiuni. Putemu in sa argumenta totu astu-feliu si in materie de casatorie? Dar cine ar cutedia se sustie, cá si mobilulu casatorii ar fi totu interessulu materialu? Candu se discutá in Franci'a codulu civilu in privintia adoptiunii, Napoleonu celu mare, facendu alusiune la interessulu materialu cá singurulu mobilu alu contractelor comune, a disu: „Unu contractu nu contine de cátu obligatiuni geometrice, elu nu contine sentimente.“*)

Evidentu dar, cá mobilulu casatorii trebuie cautatu mai cu séma in inclinarea, afectiunea, iubirea, ce isi datoiescu sotii reciproci.**)

Ese adeveratu cá si opinia acelora cari credu cá scopulu casatorii este dobendirea de princi si crescerea lor, se apropie multu de intielesulu moralu alu casatorii, pentru-cá este naturalu cá parintii buni se crésca bine copii lor, si faptulu acetu interesséda fórte multu societatea; dar nu se póte admite acésta opinie cá singura tinta a casatorii, din cauza cá nu tote casatoriile sunt fecunde in dobendirea de princi, si cu tote acestea nu s'a ganditu nimeni a prinde disolutiunea onoru asemenea casatorii,***) sau miciorarea credintiei si iubirea ce isi au juratu sotii, astu-feliu cá toti aceia cari nu au dobenditu copii sau i au perdutu, continua de a fi sotii, pentru-cá s'au legatu a purta impreuna sarcin'a vietiei; si daca natur'a nu le au procuratu si acésta bucurie, de a avea copii din cassatoria lor, morala nu'i au liberatu de santieni'a angagiamentelor ce isi au luat.

*) Mem. sur le Consulat pag. 422.

**) Οὕτω προικονόμηται ὑπὸ τοῦ ζῴου εὐματέρος ἢ φύου, τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος τὴν κοινωσίαν. Arist. oecón. III.

„Idealulu ce se póte spera in casatorie este legatura dintre sotii pentru tote sarcinile si pentru tote bucuriile vietiei.“ Jonu Pretore, discursu de deschiderea Curtiei de apelu din Bucuresti pe anulu 1879—1880.

***) Dupa Erodotu V. 39, ver. 61 numai la Spartiati fara nici unu cuventu, se despartia femeii'a stérpa.

Marele filosofu alu antichitatiei Aristotelu, voindu a stabili enorm'a diferentia ce exista intre omu si tote celelalte vietuitoré, a disu: Convietuirea barbatului cu femeia nu are de scopu unicu dobandirea de copii; acésta unire are de scopu mai cu séma grijea de a'si procura in comunu cele necesarie vietiei. In adeveru sarcin'a fia-caruia din acesti asociati se alege numai de catu, si este diferita sarcin'a barbatului de aceea a femeii; astu-feliu ei isi dau unulu altuia unu concursu mutualu, punendu in comunu mijlocele de cari fia-care din ei dispune. De aceea in aceste feluri de uniri utilulu se intalnesce specialmente cu placutulu.*)

Cá se ne damu bine séma de cele mai susu rostite, credemu necessariu se amintimu, in trecatu si pe catu cadrulu nostru restrinsu ne va permite, care era definitiunea casatoriei si cum se contracta ea la Romani, pncum si cari sunt reformele salutarii introduse de cristianismu; cá-ci este incon testabile, cá legislatiunea casatoriei s'a formatu in marele spatiu de timpu ce desparte Rom'a classica de Bizantiulu crestinu.

(Va urmá.)

Sciri diverse.

— Publicatiune. Comissiunea verificatore de listele electorali din comitatulu Sibiului ne trimite tocma la timpu publicatiunea ce urmédia mai la vale si asupra careia tragemu atentiunea respectivilor alegatori in legatura cu alte publicatiuni anterióre din anulu acesta facute pentru tier'a intréga.

Comissiunea, chiamata in sensulu §. 22 art. de lege XLII din anulu 1870 de a verificá listele contribualiloru celoru mai mari séu ale virilistiloru, isi va tinea sedintiele in localitatile oficiului comitatensu din Sibiu dela 16 pána inclusive 20 Septembre 1883 st. n. Acésta se aduce la cunoscutia publica cu acelu adaosu, cá sub timpulu susu — atinsu voru fi listele mentionate espuse intuiiunii fiacaruia in cancelari'a protonotariului comitatensu, unde se voru si primi eventuale reclamari pentru inducerea celoru indreptatiti in acelea liste.

In intielesulu §. 24 din citatulu art. de lege se provóca totuodata, toti acei domni, cari voiescu a profita de favorea §. 23 alu legei mentionate, cá sub durat'a amintiteloru sedintie se se insinue la subscris'a comissiune verificátore verbalmente séu in scrisu, si cu atata mai virtosu se'si documentedie indreptatierea, cá-ci la din contra voru remanea pentru astadata lipsiti de favórea §. 23, de a li se socoti contributiunea dupla.

Sibiu, in 6 Septembre 1883.

Comissiunea verificátore.

Cunóscemu bine atatu desgustulu multora, catu si nepasarea unora; noi inse rogamu si astadata, anume pe dnii alegatori cunoscuti sub nume de virilisti, adeca cei mai bogati si cei mai fruntasi, cá nici-unulu se nu remana neinscris in anulu acesta. Interesse fórte mari sunt legate astadata de verificarea listelor, precum se va cunósce in anulu viitoru. Reclamatiunea este lucru fórte simplu, precum se vede si din acésta publicatiune, ea costa câteva cuvente vorbite sau scrise. Se reclame in totu coprinsulu tieréi toti cei nedreptatiti, fára a intreba prea multe. Se adunamu totuodata barbatesce liste catu se póte mai exacte de alegatori din tóte partile. Red. „Obs.“

— Comissiunea regulátore de fruntarie dupa patru dile petrecute in munti pe timpu ploiosu si neguros, dupace mai tñu plóia câteva dile, in 12 Septembre a decisu cu maiortate de voturi, cá pentru anulu acesta se inchiaie lucrarile spre a le continua in anulu viitoru nu numai pána la Scarisióra (triplex confinium) din tinutulu Hatiegului, ci si dintre Banatulu Temisiórei si Olteni'a pána la Dunare. S'a luat protocolu si asupra acestui conclusu, la care ddni comissari magiari au declarat cá'lu subscriu cu parere de reu. Intr'aceea colo pe cátra secuime arestédia candu romanii pe câte unu unguru, candu unguriu pe unii romani de pe la fruntarie.

De alalta eri (joi) avemu éراسi timpu frumosu si propri'a di de tergu a fostu animata.

— (Conventulu generale bisericescu) alu calviniloru s'a deschis cu mare cerimonia de cátra br. Nic. Vay in Clusiu.

*) Οὗ δ' ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεχνικοῦς χάριν συνισμοῦν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν αἶον εὖδους γὰρ θηρηίας τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν ἕτερα ἄνδρας καὶ γυναῖκες-ἐπαρκοῦσιν οὖν ἀλλήλοισι, εἰς τοῦ κοινου πιδέντες τὰ ἴδα. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ τὸ χορηγεῖν εἶναι θεκεί καὶ τὸ ἕδω ἐν τῶν τῆ φίλιζ. Arist. Ethica Nicom. VIII, 12.

— (Congressulu bisericescu alu catoliciloru) din Transilvania inca se deschide dilele acestea.

— (O mare secatura dela Brasiovu) publicata mai antaiu in diariulu „Boemia“ din Prag'a, dá acuma de a rót'a prin cele mai multe diarie unguresci si nemtiesci. Cá adeca unu romanu din cei mai de frunte ar fi disu cu ocaziunea adunarei generale cátra nnu sciu-cine, cá banatienii si bucovinienii aru avea mai mari merite pentru regenerarea numelui romanescu de cátu cei din Romani'a propria, cari nici nu aru fi romani, ci alte adunaturi de ómeni. Acésta e parecii'a minciunei de mai deunadi scornite despre regin'a ei Romaniei. Minciuna de susu pána josu; jidovii inse dela „P. Lloyd“ s'au si acaparatu de ea.

— (Cultura orezului in Romani'a). Unulu din agricultorii nostri a facutu in anulu acesta o fericitá incercare, in comun'a Satulu rosu, de a acimata cultura orezului. Incercarea a reusit de minune. Orezulu semanatu in locuri baltóse pe o intindere de 10 pogóne a datu rezultate satisfacetóre; spicele sunt frumoése, grauntele abundante si de buna calitate.

Bine ar fi de s'ar da o mare intindere acestei productiuni agricole atatu de folosítore pentru avutia tieréi.

(„Rom.“)

Inca odata concertulu dela Lipov'a.

In Nr. 66 alu romanesculu diariu „Observatoriulu“ cetiramu „corespondentiele particulare despre adunarea dela Lipov'a“. In interessulu adeverului si spre a evitá ori-ce mystificari, ne permitemu a observá cá anume: Dr'a Tecla Curtescu a declamatu poesi'a bardului nostru Bolinteanu „Stefanu celu mare si mam'a lui“, éra nu „Rapsodie romaine“ de A. Siposu, acésta din urma e o rapsodia arangiata pentru pianu si nu pentru declamare.

Éra acésta piesa a fostu esecutata cu o arte admirabile — pentru celu ce intielege — pe fortepianu de amabil'a dra Aurelia Torma din Timisiórea.

Totu dniaié a esecutatu cu aceea arte si o piesa dintre cele mai renumite si mai grele ale marelui Mendelssohn-Bartholdy intitulata „Sommernachstrum“ (Un songe d'une nuit d'été) delectandu astu-felu publiculu iubitoriu si intiegetoriu de music'a clasica.

Amu mai avé a obiectá dlui correspondinte câteva (hapt in Banat?), dar ne multiamimu cu atata.

Dixi.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“

Brasiovu, 31 Augustu 1883.

(Dela adunarea generala a asociatiunii transilvane.) In a dou'a sedintia de joi dupa autenticarea procesului verbalu alu sedintiei prime, s'au cetitu din partea presidiului mai multe telegramme, dela presidentulu asociatiunii dlui T. Cipariu, dela societatea studeniloru de medicina din Bucuresci, dela romanii din Selagiu, dela romanii din Timisior'a dela romanii din Vien'a, dela dlui Ladislau Vajda. O epistola de felicitare dela dlui N. Droc Barcianu din Giurgiu si inca unu telegramu dela dlui Vas. Cosmutia din Siomcuta-mare, ce a produsu mare ilaritate in ascultatori, compusu fiindu in aceste versuri naive:

„Poetulu Chiorului
Din sinulu poporului,
Salutu mándr' adunare
Poftindu inaintare:
Vasilica Cosmutianu,
Vechiulu poetu chioceanu.“

La ordine dilei au urmatu rapórtete comissiuniloru. Dlu Baiulescu raportulu comissiunii pentru inscrieri si incassari si-a continuatu raportulu seu din sedinti'a prima. Despre rezultatulu sumeloru incurse la acésta comissiune, afú de bine a face amintire numai dupa ce isi va termina functiunea sa; de órece, membrii noi se inscriu pe fia care óra.

Comissiunea budgetara prin raportulu ei dr. A. P. Alexi recomanda adunarei generale proiectulu de budgetu in intregulu seu; numai la positi'a B. stipendii si ajutóre punctu 17, unde stipendiulu proiectatu de 300 fl. menitu pentru studenti la universitate (academie); propune cá; acestu stipendiu se se ficsedie cu restrictiunea pentru tinerii cari voru asculta silvicultur'a.

La desbaterea generala asupra proiectului de budgetu iéu parte mai multi domni membrii cu vioiciune.

Adv. Strevoiu este de parere, cá de órece din veniturele asociatiunii din cari pána acum s'au intrebuintiatu numai pentru stipendii si ajutóre, éra pentru massa poporului nu s'a facutu apópe nimicu, de aici inainte impartirea stipendiiloru se se reduca numai la fundatiunile specialé, éra celelalte mijloce, ce ii stau la dispositie se se intrebuintedie spre ajutorarea scóloru confessionali lipsite de mijloce, spre a inaintá infintiarea scóloru de modelu pe lánge preparandiele nóstre confessionali, spre a premia si tipari carti bune pentru instructiunea poporului, spre a promova infintiarea de catedre de economie sau industrie pe lánge anumite scoli centrale, etc. etc.

Cu privire la impartirea stipendiiloru avocatulu Sorescu observa, cá cu stipendii cá de celu de 300 fl. propusu in proiectulu de budgetu numai nefericimu pe tineri, cari nu 'si potu acoperi dintr'unu asia micutiú stipendiu nici exigentiele cele mai inevitabile pentru sustinerea vietiei si asia candu termina cursulu lor de studiu de pe la universitati, vinu si cu coliv'a in pieptu

— dupa cum dice romanulu — spre nefericirea lor si daun'a natiunei; din motivulu acesta dsa propune ca stipendiile — de natur'a astora — se fia mai puçine si mai mari.

Dlu Trombitasiu propune, cá comitetulu asociatiunii in viitoru la facerea budgetului se observe mai cu strictetia §-lu 2 alu statuteloru cu privire la cultura a poporului romanu.

Dlu Babesiú propune a se sista conferirea de nou a stipendiiloru devenite disponibili, remanendu firesce neatinsa cele cu destinatiune speciala fundationala, de asemenea si acelea a le caroru usuari au corespunsu pe deplinu recerintieloru si cari fara de acestu ajutoriu aru trebui se'si curme carier'a studiiloru; éra la procsim'a adunare generala comitetulu asociatiunii se presente unu proiectu de regulare a acestoru ajutóre astu-felu, încátu ele successive se se folosésca in mai mare mesura, conformu §. 2 din statute pentru cultura massei poporului romanu.

Dlu Trombitasiu se alatura la acésta propunere.

Dlu dr. V. Glodariu dupace desvóta parerea sa cá, conclusele adunariloru generale consecutive se nu vira in un'a sau alt'a directiune in contradicere unele cu altele cu privire la budgetu, propune — ceea ce nu avea locu aici — cá comitetulu se se insarcinedie a face o colectiune a tuturoru concluseru adunariloru generale anterióre si pána in dio'a de adi si din anu in anu se se complectedie.

Dlu professoru Comsia propune, cá obiectulu din cestiune se se ia dela ordinea dilei, se se relega la comissiune cá se lu studiedie si raportedie in sedinti'a procsima.

Dlu Cosma arata, cá nu este bine a se luá hotariri precipitate, lipsite de o precalculare seriósá; densulu propune: proiectulu de budgetu prezentatu de comitetu si recomandatu de comissiune spre primire, se se primésca in generalu cá basa la desbaterea speciala, éra propunerile membriloru Strevoiu, Babesiú si dr. V. Glodariu se se transpuna comissiinei budgetare spre a raporta despre ele in sedinti'a procsima.

In fine mai vorbesce dlui Vis Romanu alaturandu-se la propunerea dlui Cosm'a; apoi se punu tóte propunerile de mai susu la votu si se primesce a dlui Cosm'a.

Timpulu fiindu inaintatu, desbaterea in specialu a budgetului s'a amanatu pe sedinti'a urmatóre.

Inainte de a inchide presidiulu sedinti'a, demnulu si zelosulu cassariu alu asociatiunii dlui capitánu Stezariu, din cause familiare si a la betranetiei, multiamesce pentru totdeauna de postulu incredintiatu siesi.

Astu-felu a decursu a II sedintia puçinu manósa in rezultate practice.

(Va urmá.)

Convocare.

Adunarea generala a despartimentului VIII (Alba-Juli'a) alu asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultura a poporului romanu este prin acésta convocata in comun'a *Santimbru pe 28 Octobre 1883 st. n.*

Din sedinti'a subcomitetului VIII alu asociatiunii transilvane, tinuta in Alba-Juli'a la 29 Iuliu 1883 st. n.

Joanu Piposiu,
direct. desp.

Cursulu burséi din Vien'a si Pest'a

in 13 Septembre st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungurescu cu 6%	119.—	119.10
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	90.70	90.70
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	—	—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	96.70	96.75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	139.—	138.75
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	99.30	99.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	98.60	98.50
Obligatiuni urbariale temesiane	98.50	98.50
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	97.55	98.25
Obligatiuni urbariale transilvane	98.40	98.75
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99.—	97.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecime de vinu	97.25	97.25
Datorie de statu austriaca in chartie	78.40	78.30
Datoria de statu in argintu	78.45	78.40
Rent'a de auru austriaca	99.60	99.25
Sorti de statu dela 1860	133.25	135.—
Actiuni de banca austro-ung.	834.—	834.—
Actiuni de banca de creditu ung.	290.75	290.75
Actiuni de creditu aust.	294.40	293.80
Serisuri fonceari ale institutului „Albin'a“ dela Sibiu	292.60	291.—
Galbini imper.	5.67	5.60
Napoleonidorulu	9.50	9.49
100 marce nemtiesci	58.50	58.50

Exemplarie intregi din „Observatoriulu“ nostru mai avemu dela 1 Iuliu câteva si dela 1 Ianuariu 1883.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**